

Vergilər nazirinin müavini Sahir Məmmədخانovun “İnterfaks-Azərbaycan” agentliyinə müsahibəsi

07.03.2011

www.interfax.az

Azərbaycan Vergilər Nazirliyi vergi sisteminin inkişafı üçün innovasiyalar tətbiq etməkdə davam edəcək

“Azərbaycan Respublikasının dövlət büdcəsi haqqında” qanunun tətbiqi ilə əlaqədar olaraq 2011-ci ildə Azərbaycan Vergilər Nazirliyinə bir sıra vacib vəzifə və tapşırıqlar həvalə olunub. Vergilər nazirinin müavini Sahir Məmmədخانov “İnterfaks-Azərbaycan” agentliyinə müsahibəsində bu məsələlər, həmçinin nazirliyin 2011-ci ildə əsas fəaliyyət istiqamətləri haqqında söhbət açıb.

- Azərbaycan prezidenti İlham Əliyev “Azərbaycan Respublikasının 2011-ci il dövlət büdcəsi haqqında” qanunu təsdiqləyib, Vergilər Nazirliyinin qarşısına bir sıra məsələlər qoyub. Xüsusən, Vergilər Nazirliyinə İqtisadi İnkişaf Nazirliyi, Əmlak Məsələləri Dövlət Komitəsi və digər dövlət orqanları ilə birgə payının 50%-i dövlətə məxsus olan müəssisələr tərəfindən vergi hesablaması və ödəmələri ilə əlaqədar vəziyyətin rüblük təhlilini aparmaq tapşırılıb. Bu gün bu müəssisələr tərəfindən büdcəyə vergi ödəmələri ilə bağlı hansı problemlər mövcuddur?

- Bu gün Azərbaycanda əlverişli makroiqtisadi mühitin yaradılması, iqtisadiyyatın davamlı inkişafı üçün enerji təhlükəsizliyinin təminatı, beynəlxalq iqtisadi sistemlərə uğurlu inteqrasiya prioritet vəzifələrdəndir. Ölkə iqtisadiyyatının modernləşdirilməsi məqsədilə aparılan islahatlar keçid dövrünü uğurla başa vurmağa şərait yaradıb və biznesin inkişaf etdirilməsi üçün yeni imkanlar açıb. 2009-2010-cu illərdə qlobal maliyyə böhranının təsirlərini minimallaşdırmaq mümkün olub, ölkədə ÜDM artımına nail olunub, müsbət iqtisadi meyillər saxlanılıb və onların gələcək inkişafı təmin edilib.

Son 10 ildə ölkənin büdcə gəlirlərinin sabit artımı uğurlu iqtisadi siyasətin həyata keçirilməsi üçün yaxşı zəmin yaradıb. Əsas ümummilli lider Heydər Əliyev tərəfindən qoyulan və prezident İlham Əliyev tərəfindən uğurla davam etdirilən neft-qaz strategiyası iqtisadiyyatın bütün sahələrinin inkişafı üçün təkanverici rol oynamaqla yanaşı, dövlət büdcəsinin də maliyyə təminatının möhkəmlənməsinə əhəmiyyətli töhfə verib.

Dövlət başçısı dəfələrlə bəyan edib ki, respublika iqtisadiyyatının, xüsusilə də dövlət büdcəsinin neft-qaz sektorundan asılılığına yol verməmək üçün özəl sektorun inkişafına daimi və hərtərəfli dəstək əsas vəzifə kimi qarşıya qoyulub. 2011-ci ilin dövlət büdcəsi də aparılan bu siyasətin məntiqi davamıdır. Azərbaycan Respublikası prezidentinin 24 noyabr 2010-cu il tarixli “Azərbaycan

Respublikasının 2011-ci il dövlət büdcəsi haqqında” qanunun tətbiq edilməsi barədə fərmanı Vergilər Nazirliyi qarşısında bir sıra vacib tapşırıqlar müəyyənləşdirib. Bu tapşırıqlar ilk növbədə, büdcə gəlirlərinin artımının təmin edilməsi, sahibkarlığın inkişafının dəstəklənməsi, vergi nəzarətinin gücləndirilməsi, nağdsız hesablaşmaların stimullaşdırılması kimi məqsədlərə yönəlib. Bu tapşırıqlar sırasında önəmli məqamlardan biri də qeyd etdiyiniz kimi, payların 50%-dən çoxu dövlətə məxsus olan müəssisələrin vergi hesablamaları və ödəmələri ilə əlaqədar vəziyyəti təhlil etməkdir.

Vergilər Nazirliyi, İqtisadi İnkişaf Nazirliyi, Əmlak Məsələləri Dövlət Komitəsi və digər dövlət strukturları ilə birlikdə hər rüb başa çatdıqdan sonra belə müəssisələrin vergi hesablamaları və ödəmələri ilə bağlı vəziyyəti təhlil etməli, vergilərin dövlət büdcəsinə ödənilməsinə təmin edən tədbirlər görməlidir. Bu, cari ildə bizim diqqət yetirəcəyimiz çox mühüm bir məsələdən biridir. İlk növbədə, hüquqi şəxslərin, o cümlədən özəlləşməyə açıq elan edilən müəssisələrin vergi hesablamaları və ödəmələri ilə bağlı vəziyyət, vergitutma bazası təhlil ediləcək. Biz daha real mənzərəni əldə etmək və bununla vergilərin ödənilməsi üçün əlavə potensial mənbələri ortaya çıxarmağa ümid edirik.

Məlumat üçün bildirim ki, bu tapşırıq çərçivəsində müvafiq dövlət qurumları nümayəndələrinin iştirakı ilə işçi qrup yaradılıb və bu qrup artıq fəaliyyətə başlayıb.

- Vergilər Nazirliyi onun üçün müəyyən edilmiş proqnozlara uyğun olaraq 2011-ci ildə dövlət büdcəsinə vergilərin yığılması üçün hansı tədbirlər görməyi planlaşdırır?

- Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 24 noyabr 2010-cu il tarixli fərmanı dərc olunduqdan sonra Vergilər Nazirliyində fərmanla müəyyənləşdirilmiş vəzifələrin icrası məqsədilə vergilər naziri Fazil Məmmədovun sədrliyi ilə geniş müşavirə keçirilib. 2011-ci ildə Vergilər Nazirliyinin qarşısında duran vəzifələrin icrasını təmin edən Tədbirlər Planı təsdiqlənib. Dövlət büdcəsinə köçürmələr planının yerinə yetirilməsi üçün fiskal və inzibati rıçaqların gücləndirilməsi, habelə vergi qanunvericiliyi və inzibatçılığının təkmilləşdirilməsi, vergi ödəyicilərinə xidmətin səviyyəsinin yüksəldilməsi və bütövlükdə vergi sisteminin daha da inkişaf etdirilməsi nəzərdə tutulur.

Vergilər Nazirliyinin bütün strukturları qoyulan vəzifələrin icrası üçün artıq səfərbər edilib. Qeyd olunan tədbirlərin uğurla həyata keçirilməsi üçün artıq intensiv iş gedir. Vergilər Nazirliyinin xətti ilə 2011-ci il dövlət büdcəsinə nəzərdə tutulan daxilolmalar (4.420 mln. manat) üzrə proqnozların icrasına dair zəruri tədbirlər görülür.

- 2011-ci il dövlət büdcəsində yenidən nəzərdə tutulub ki, qeyri-neft sektorundan vergi daxilolmaları neft sektorundan daxilolmalardan çox

olacaq. Siz qeyri-neft sektorundan vergi yığımının səviyyəsini necə qiymətləndirirsiniz?

- Qeyri-neft sektorunun inkişafı hökumət üçün prioritet məsələdir. Son illərin dinamikası göstərir ki, bu sahənin istər ÜDM-də, istər investisiyaların yatırımında, istərsə də vergi daxilolmalarında payı artır. 2008-ci ildə qeyri-neft sektorunun vergi daxilolmalarında payı 38,5% təşkil edirdisə, 2009-cu ildə bu göstərici 53%, 2010-cu ilin yekunları üzrə isə 54,9% təşkil edib. 2011-ci ildə qeyri-neft sektorundan vergi daxilolmaları 2 mlrd. 740 mln. manat və ya bütün daxilolmaların 62%-i səviyyəsində planlaşdırılıb.

Bizim hesablamalarımıza görə, sahibkarlığın inkişafı və qeyri-neft sektorunun dəstəklənməsi siyasətinin davam etdirilməsi yaxın illərdə bu sahədən vergi daxilolmalarını daha çox artırmağa imkan verəcək. Nəzərə almaq lazımdır ki, qeyri-neft sektorunda inkişaf ildən-ilə güclənir, iqtisadi artım dinamik xarakter daşıyır. Bu baxımdan hesab edirəm ki, bu gün mövcud potensialın qiymətləndirilməsi gələcəkdə bu sahədə vergi daxilolmalarının artması üçün əsas yaradır.

- Prezident İlham Əliyevin fərmanının daha bir bəndi regionlarda işləyən hüquqi və fiziki şəxslər tərəfindən ödənilən vergilərin yerli büdcələrə tam və ya qismən daxil edilməsinə aiddir. Vergilər Nazirliyinin bu məsələ ilə əlaqədar təklifləri nə zaman hazır olacaq?

- Azərbaycan hökuməti tərəfindən həyata keçirilən regionların sosial-iqtisadi inkişaf proqramı regional iqtisadiyyatın bərpa edilməsinə və sahibkarlığın daha intensiv inkişaf etməsinə şərait yaradıb. Bu da təbii ki, regionlardan vergi daxilolmalarının artmasına müsbət təsir göstərüb. Hazırda vergi orqanları iri vergi ödəyicilərinə mərkəzləşmiş qaydada vergi nəzarətini tətbiq edir. Yəni, hansı regionda fəaliyyət göstərməsinə baxmayaraq, müəssisə Xüsusi Rejimli Vergi Xidməti Departamenti qarşısında vergi öhdəliklərini yerinə yetirir. Buna görə də bu gün regionlarda kiçik və orta müəssisələr real olaraq vergi ödəyiciləri qismində çıxış edirlər.

Dövlət başçısının fərmanında nəzərdə tutulan 6.4-cü bənd regionların maliyyə imkanlarının genişləndirilməsi və daha da möhkəmləndirilməsi məqsədi daşıyır. Bu məqsədlə hazırda yerli büdcələrin formalaşmasında regionlarda fəaliyyət göstərən sahibkarlıq subyektlərinin fəal rol oynamasına dair müxtəlif təkliflər nəzərdən keçirilir. Hesab edirəm ki, regionlarda fəaliyyət göstərən hüquqi və fiziki şəxslərin vergi ödəmələrinin hansısa bir hissəsi və yaxud əsaslı bir hissəsi yerli büdcələr vasitəsilə həyata keçirilə bilər. Lakin bu hələlik təklifdir və onu Maliyyə Nazirliyi ilə birlikdə detallı şəkildə araşdırmaq və daha sonra baxış üçün müvafiq orqanlara təqdim etmək lazımdır.

- Prezident fərmanının icrası çərçivəsində Vergilər Nazirliyi Mərkəzi Bankla nağdsız ödənişlərin stimullaşdırılması üzrə qanunverici bazanın

təkmilləşdirilməsi üçün işçi qrup yaradıb. Bu qrup öz işini necə qurur və siz ondan hansı nəticələr gözləyirsiniz?

- Nağdsız ödənişlərin stimullaşdırılması, dövlət qurumları tərəfindən vergi, rüsum, icarə haqqı və digər ödənişlərin birbaşa ödənilməsinin təşkili yolu ilə birjadankənar nağd qaydada ödənişlərin aradan qaldırılması ilə bağlı ölkə prezidentinin tapşırığının icrası məqsədilə Vergilər Nazirliyi Mərkəzi Bankla intensiv şəkildə iş aparır.

Nağdsız əməliyyatların aparılmasının stimullaşdırılması şəffaflığın artırılmasına və bank sektorunun inkişafına kömək edəcək, həmçinin vergi daxilolmalarının vaxtında və sabit şəkildə ödənilməsinə müsbət təsir göstərəcək. Hazırda işçi qrup bu sahədə beynəlxalq təcrübə və mövcud qanunvericiliyin tələblərini öyrənir. İşçi qrup həmçinin nağdsız əməliyyatların təkmilləşdirilməsi ilə bağlı məsələləri araşdırır və əvvəllər əldə edilmiş təcrübələr də ümumiləşdirilməklə aparılmış təhlil əsasında təkliflər paketi hazırlanacaq. Bildiyiniz kimi, iqtisadi cəhətdən inkişaf etmiş ölkələrdə nağd əməliyyatlar demək olar ki, minimal səviyyədədir və ticarət və xidmət sektorunun dövriyyəsinin əhəmiyyətli hissəsi nağdsız əməliyyatların payına düşür. Hazırlanmış təkliflər bizim ölkədə də belə nəticəyə nail olmağa imkan verəcək.

- Fərmanda daha bir bənd dövlət orqanları tərəfindən həyata keçirilən satınalmalara nəzarətlə bağlıdır. Bundan başqa, onlar Vergilər Nazirliyinə elektron formatda müvafiq hesabat təqdim etməlidirlər. Belə nəzarət sisteminin tətbiqində məqsəd nədir?

- Dövlət büdcəsinin vəsaiti hesabına maliyyələşən investisiya layihələri üzrə keçirilən tenderlərin qalibləri ilə bağlanılan, habelə dövlət vəsaiti və dövlət zəmanəti ilə alınmış kreditlər hesabına mal (iş, xidmət) alınması ilə əlaqədar bağlanılan məbləği 50 min manatdan yuxarı olan müqavilələr barədə müvafiq göstəriciləri özündə əks etdirən məlumat formasının Vergilər Nazirliyinə təqdim edilməsi ilə bağlı müddəa qarşıya bir sıra məqsədlər qoyub. Bunlardan ən önəmlisi sözügedən tenderlərdə iştirak edən və qalib gələn vergi ödəyicilərinin, yerli podratçıların fəaliyyətinə vergi nəzarətinin gücləndirilməsidir. Bu addımı atmaqla biz tenderlər vasitəsilə dövlət vəsaiti və dövlət zəmanəti ilə kreditlər hesabına satınalmalar çərçivəsində tədarükçülərin vergi öhdəliklərini yerinə yetirməsinə nəzarət sistemi yaratmaq istəyirik.

Azərbaycan hökuməti podratçıların mənfəətlə işləməsində, leqal şəkildə verilən əmək haqlarının göstərilməsində, öz işçiləri ilə əmək müqavilələrinin bağlanmasında maraqlıdır. Ən azından maliyyələşdirmə mənbəyi dövlət büdcəsinin vəsaiti hesabına olan investisiya layihələrində bu birmənalı belə olmalıdır. Hesab edirəm ki, sözügedən məlumat formasının tətbiqi bu sahədə ciddi nəzarət prosedurunun formalaşmasına, podratçıların fəaliyyətinin şəffaflaşmasına imkan verəcək.

Vergilər Nazirliyi tərəfindən bu məlumat forması, onun tərtib və təqdim edilməsi qaydaları artıq hazırlanıb. Bundan başqa, müvafiq olaraq müqavilələr barədə məlumat verməli olan müəssisə və təşkilatların siyahısı da müəyyən edilib, həmin siyahı qeydiyyat üzrə yerli vergi orqanlarına göndərilib. Qeyd olunan forma və onun doldurulma qaydaları hər bir müəssisəyə çatdırılıb.

- Ötən il Vergi Məcəlləsinə vergi yükünün azaldılması və vergi inzibatçılığının yaxşılaşması üçün dəyişikliklər edilib. Bu dəyişikliklərin nəticələri necədir və cari ildə nəyin üzərində iş davam etdiriləcək?

- Ötən il vergi xidmətinin fəaliyyətində mühüm dövr olub. Bildiyiniz kimi, son illərdə davam edən global maliyyə böhranına baxmayaraq, Prezident İlham Əliyevin təşəbbüsü ilə özəl sektorun dəstəklənməsi məqsədilə qanunvericiliyə vergi yükünün azaldılması istiqamətində dəyişikliklər edilib. Bu təşəbbüslər çərçivəsində Azərbaycanda mənfəət vergisinin dərəcəsi 22%-dən 20%-ə, fiziki şəxslər üçün gəlir vergisinin dərəcəsinin maksimal həddi 35%-dən 30%-ə, sahibkarlıq fəaliyyəti ilə məşğul olan fiziki şəxslər üçün isə 35%-dən 20%-ə endirilib.

Vergi yükünün azaldılması müəyyən həcmdə büdcə gəlirlərinin özəl sektorda qalmasını şərtləndirib. Bununla da, özəl sektorun fəaliyyəti stimullaşdırılıb, şirkətlərin daha sabit fəaliyyəti, onların mənfəətinin və gəlirlərinin artması üçün şərait yaradılıb. Bu gün inamla söyləyə bilərik ki, böyük uzaqgörənliklə atılmış bu addım öz bəhrəsini verib. Vergitutma subyektlərindən vergi daxilolmalarının təhlili göstərir ki, dərəcələrin azalması vergitutma bazasının genişlənməsinə, bu da nəticə etibarilə vergi daxilolmalarının səviyyəsinə öz müsbət təsirini göstərib. 2010-cu ilin yekunları üzrə vergi daxilolmalarının ümumi həcmi 2009-cu illə müqayisədə 180,6 mln. manat və ya 4,4% artıb.

2010-cu ildə elektron vergi-hesab fakturalarının tətbiqini xüsusi qeyd etmək istərdim. Vergi inzibatçılığının şəffaflığı baxımından əhəmiyyətli olan bu sistem həm də vergi ödəyiciləri üçün müsbət dividentlər gətirib. Elektron vergi hesab fakturaları vergi xidməti orqanları ilə vergi ödəyiciləri arasında əlaqələrə keçidi elektron daşıyıcılar vasitəsilə təmin edib, vergi orqanlarının işini əhəmiyyətli dərəcədə asanlaşdırıb, eyni zamanda, vergi ödəyicilərinin öz vaxtına və maliyyə vəsaitlərinə qənaət etməsinə imkan verib.

2010-cu ildə “Elektron hökumət” layihəsi çərçivəsində vətəndaşlar, vergi ödəyiciləri ilə vergi orqanları arasında elektron sənəd mübadiləsinə imkan verən “onlayn kargüzarlıq” sistemi işə salınıb. Bu sistem Avtomatlaşdırılmış Vergi İnformasiya Sistemi (AVIS) vasitəsilə nazirliyin daxili kargüzarlıq sistemində inteqrasiya olunub. Sistem istifadəçiləri internetlə vergi orqanlarına göndərdikləri sənədə baxılması prosesini real-vaxt rejimində izləmək və vergi orqanı tərəfindən icraçı ilə birbaşa telefon əlaqəsi yaratmaq imkanı əldə edib. “Onlayn kargüzarlıq” vasitəsilə vergi orqanlarına göndərilən bütün müraciətlər avtomatik olaraq rəsmi sənəd statusu alır.

Ötən il nazirliyin işində informasiya texnologiyalarının tətbiqi prosesi davam etdirilib, nəzarət-kassa aparatlarına elektron məsafədən ötürmə qurğularının tətbiqinə başlanılıb. Bu addım vergi nəzarəti və vergi inzibatçılığında müasir elektron nəzarət mexanizmlərindən geniş istifadə edilməsinə yönəlib. Biz 2011-ci ildə bu prosesi daha da intensivləşdirməyi planlaşdırırıq. Vergilər Nazirliyi həmçinin innovasiya xarakterli yeniliklərin tətbiqini davam etdirmək niyyətindədir. Elektron xidmətlərin spektrinin genişləndirilməsi cari ildə bizim əsas prioritetlərimizdən olacaq.

- Vergilər Nazirliyi gələcəkdə vergi yükünün azaldılması və biznes-strukturlar üçün vergi rejiminin yaxşılaşması üçün sahibkarlarla münasibətlər çərçivəsində 2011-ci ildə nə kimi tədbirlər görməyi planlaşdırır?

- 2011-ci il üçün müəyyən edilmiş Tədbirlər Planına əsasən, Vergilər Nazirliyi vergi qanunvericiliyinin təkmilləşdirilməsi məqsədilə Vergi Məcəlləsinə düzəlişlərin edilməsi ilə bağlı ümumiləşdirilmiş təklifləri aidiyyatı orqanlara təqdim edəcək.

Hər il qanunvericiliyə edilən dəyişikliklər nəticə etibarilə iqtisadi fəallığa uzunmüddətli stimullaşdırıcı təsir edilməsinə, sahibkarlıq subyektlərinin maliyyə imkanlarının artırılmasına və hüquqlarının genişləndirilməsinə, vergidən yayınma hallarına qarşı səmərəli nəzarət sisteminin təşkilinə yönəlib. Vergi Məcəlləsinə nəzərdə tutulan düzəlişlərdə vergi ödəyicilərinin təqdim etdiyi təkliflər də nəzərə alınır. Hazırda biz sahibkarlığın inkişafına mühüm dəstək olacaq həmin düzəlişlər üzərində çalışırıq.

Bundan başqa, nazirlik “Özəl vergi məsləhəti xidməti haqqında” qanunun və müvafiq fərman layihələrinin aidiyyatı orqanlara təqdim olunmasını nəzərdə tutur. Bu il həmçinin müasir informasiya texnologiyalarının tətbiqi üzrə bir sıra yeni layihələrin həyata keçirilməsi planlaşdırılır ki, bunların sırasına vergi ödəyicisinin və onun obyektinin fəaliyyətinin dayandırılması barədə internet vasitəsilə elektron müraciət etmə imkanı, dövlət orqanları ilə vergi ödənişləri haqda məsləhətləşmələrin aparılması daxildir.

Cari ildə biz kommersiya hüquqi şəxslərin qeydiyyatının təkmilləşdirilməsinə dair təkliflər hazırlamaq niyyətindəyik və elektron qeydiyyatın tətbiqi sahəsində beynəlxalq təcrübəni öyrənirik. Yaxın gələcəkdə biz fərdi sahibkarlıq fəaliyyəti ilə məşğul olan fiziki şəxslərin elektron qeydiyyatı prosesinə başlamaq istəyirik. Hazırda bu layihə üzərində də ciddi işlər gedir.

2011-ci ildə biz həmçinin “Elektron audit” sisteminin tətbiqi sahəsində də işlərə başlamağı planlaşdırırıq. Bu məsələ uzun müddətdir ki, diqqət mərkəzindədir və bu sahədə Avropa İttifaqı ölkələrinin təcrübəsinin dərinədən təhlili zəruri idi. Elektron auditin tətbiqi ilə bağlı artıq müvafiq tender keçirilib, Niderland vergi administrasiyası həmin tenderin qalibi olub. 2011-ci il martın 1-dən layihənin həyata keçirilməsinə başlanılıb. Bundan başqa, biz mövcud qanunvericiliyə

d y şiklikl rin edilməsi haqqında təkliflərin hazırlanmasını nəzərdə tuturuq ki, onlar  r v sində müəssisələrin mühasibat uçotunun v  hesabatların elektron formada aparılması icbari olacaq və nəticə etibarilə artıq cari ildə elektron audit sisteminin tətbiqinə imkan verəcək.

Bütövlükdə Azərbaycanın vergi sistemi sosial ədalət və milli iqtisadiyyatın r qab tliliyinin təmin edilməsinə, aydın başa düşülən və icra edilə bilən vergi öhdəlikləri sisteminin qurulmasına, müasir informasiya və kommunikasiya texnologiyaları tətbiq etməklə vergi ödəyiciləri   n müasir məlumat xidmətinin yaxşılaşdırılmasına v  peşəkar vergi inzibat ılıq sisteminin qurulmasına yönəlib. 2011-ci ildə bu istiqamətlərdə bizi gərgin i  gözləyir.